תרבות ופנאי

הנפשות הפועלות

ההסכת של טלי אשר חודר לפינות החשוכות שהחברה מעדיפה להתכחש לקיומן: לעומק החוויה של מתמודדי הנפש, לאתגרים האנושיים הקשים ביותר, וגם למחלקות הסגורות. ודווקא אל המקומות האלה היא מתעקשת לכוון זרקור, וגם מוצאת בהם אור

נתמה ליבסקינד-רוזנצוייג · מקור ראשון · ה' בתמוז ה'תשפ"ד · 11.07.2024 | 09:55

האזינו לכתבה 19:08 דקות
+ אא −

טלי אשר. | צילום: נעמה שטרן

שתי שאלות קבועות טלי אשר מציגה למרואיינים שלה בסיום השיחה איתם. הראשונה היא "מהו הנס שלך?", והשנייה – "לאיזה נס אתה מייחל?". רבות מהתשובות לשאלה הראשונה הן בסגנון "הבת שלי", "אמא שלי", "בן הזוג שלי". זה נשמע אולי טריוויאלי, אבל מאחר שנושא הפודקאסט הוא התמודדות נפשית והחיים לצידה, התשובות האלו מקבלות רובד אחר. כשאמא קוראת לבתה המתמודדת "הנס שלה", ובכך בבד מבקשת את נס החלמתה, שום דבר כבר אינו טריוויאלי.

מאיה, אחת המרואיינות, גילתה ביום הולדתה החמישים שבתה הצעירה מתמודדת עם הפרעת אכילה. נחושה בדעתה לנצח את המפלצת שחטפה את הבת, פתחה האם במחקר. חברה פסיכיאטרית סיפרה לה על גישה חדשה שמשמשת היום בארצות הברית קו טיפולי ראשון להפרעות כאלה, ומאיה אימצה את השיטה, הצילה בעזרתה את בתה, והיום היא עוסקת בהפצת הבשורה הלאה.

מרואיינת אחרת, ברוריה שרמן, שימשה אחות ראשית בקופת חולים לאומית, אבל דבר לא הכין אותה לנסיבות שבהן פגשה את המערכת מצידה השני: בתה, בת 26, עברה ניסיון אובדני, והיחס המשפיל שקיבלה מהמוסדות הרפואיים זעזע את שרמן עד היסוד. בעשור שחלף מאז היא התעקשה לחולל שינוי במודעות של הצוות הטיפולי בבתי חולים ובקופות החולים אל צעירים כאלה ואל משפחותיהם, והותירה חותם של שיח מכבד ופתוח.

ולפעמים הנס המיוחל לא קרה, אך ניסים אחרים באו לעולם. כך בסיפורו של הרב שלום המר, שבתו גילה שמה קץ לחייה כשהייתה בת 18. את הכאב העצום הוא ניתב להקמת ארגון הפועל בתחום של מניעת אובדנות באמצעות הרצאות, ייעוץ וליווי. בסוף כל פעילות כזאת הוא חש שבתו נמצאת איתו: ברכב, באולם ההרצאות או בבית. בשקט־בשקט, הוא מספר, הוא מקפיד תמיד להגיד לה תודה.

עוד כתבות בנושא

- קראתי את הספר הזה רק בגלל המילואים. וטוב שכך
- סדרה פסיכולוגית שלא ממש נראתה עד היום על המסך הישראלי
- קלפי זה זכר או נקבה? הטריוויה השבועית

> קשה לתאר כמה סבל ויגון טמונים במפגש של אנשים עם מערכת בריאות הנפש. נכון שיש בעיה קשה של תקציבים וכוח אדם, אבל אם צורת החשיבה הייתה משתנה, היה אפשר לעשות הרבה טוב למרות האמצעים הדלים. מטפל צריך לדבר את שפת הפצע

גם גל נסים־עמנואל איבדה את אחיה האהוב מושיק בן ה־33 בשל אובדנות. העמותה שייסדה, מש"ה (מילים שעושות הבדל), מלווה אנשים במשבר נפשי ומנסה לסייע להם.

בפרק מיוחד שהוקלט אחרי אירועי 7 באוקטובר - שהיו טריגר לשורה של מקרי אובדנות - אשר מסבירה שהאחריות לגורלם של הנתונים בסיכון בידי סביבתם.

טלי אשר. | צילום: נעמה שטרן

אנו נפגשות בביתה במודיעין, לרגל סיום העונה השנייה של ההסכת "מי רוצה נס". "זה הניסוח שלי לשאלה מי רוצה לקפה", אומרת אשר.

"בכלל, יש לי עניין עם ניסים. אני מגדירה את עצמי כנס רפואי, אבל לא במובן הפיזי. יש לי גישה אופטימית לחיים ואני נושאת תקווה, בניגוד למה שהיה אפשר לצפות מקורות החיים שלי. אני מאמינה שהיסוד הניסי הוא מעין שריר שאפשר לטפח. אדם שסובל יכול לבחור איך להתייחס לחיים שלו: לא צריך לטייח את הכאב, אבל אפשר לראות לצידו את היסוד הניסי, לחיות בהכרת הטוב".

משא מתמשך של כאב וסבל היא פגשה כבר בילדותה, כבת זקונים לשני שורדי שואה.

"אבא שלי היה פרטיזן, ואמא שלי הייתה אסירה באושוויץ וסיימה את מלחמת העולם השנייה על סף מוות. גם בארץ היו להם הרבה תלאות. אני הייתי הראשונה ששמעתי את הסיפורים שלהם, כך שהתנועה של להפקיד סיפור קשה בידיי, מוכרת לי מילדות.

"סף הכאב הפיזי שלי נמוך, אבל סף הכאב הנפשי שלי הוא כמעט אין־סופי. אני יכולה לשאת סבל ולהכיל אותו, ואני רואה בזה שליחות. אי אפשר להגיד שלא כואב לי; לפעמים אני בוכה בראיונות. ובכל זאת, אני יודעת שאסור לי לבזבז את היכולת הזאת. כשיש לך התמודדות נפשית, והאנשים סביבך שואלים אותך מה שלומך, לפעמים הם לא באמת רוצים לשמוע את התשובה, או רוצים רק לשמוע ש'הכול טוב'. כשאני שואלת, אני רוצה את התשובה האמיתית, בידיעה שאני יכולה להכיל אותה. מטרת העיסוק בהתמודדות נפש היא לחזק לא רק את מי שמתמודד איתה, אלא גם את מי שחי לצידה, ולא תמיד יודע מה נכון לעשות. בדיוק כמו שהמהפכה של מי־טו גרמה לנו להבין שאין די בעידוד נשים וגברים לדבר על פגיעה מינית, צריך גם לדאוג שהחברה תדע לקבל את זה בצורה נכונה".

> "שָׁלַחְתָּ יָד בָּעוֹר הַגּוּף / עַת נַפְשֶׁךָ אָבְדָה וְהַדַּעַת. / אֲנִי אִתְּךָ, לְיָדְךָ, צַמּוּדָה / וְאֵין יָדִי מַגַּעַת" ("געגוע", מתוך הספר "החיים שלנו סוף" מאת טלי אשר, הוצאת פרדס)

אשר, 56, היא חברת סגל בבית ספר מנדל למנהיגות חינוכית, מרצה בחוג לספרות בסמינר הקיבוצים וכותבת. בקרוב יראה אור ספר שירים חדש פרי עטה, שיצטרף לספר הילדים "דרושה סבתא" ולספר השירים "החיים שלנו סוף". היא נשואה לצחי, איש היי־טק וחוקר בתחום מדעי הקוגניציה, ואם לשלוש בנות סטודנטיות. לעולם הפודקאסטים התוודעה בזכות בעלה. כשאיש בארץ עוד לא הכיר את המדיום, צחי ייבא את הטרנד מחו"ל לביתם, והדביק את המשפחה בחייזק. היום הוא משמש המפיק והעורך של "מי רוצה נס", וגם מקליט עם אורן גולן את הפודקאסט "סרקאסטים", העוסק בתחום הקולנוע.

רבים משיריה עוסקים במשא העצום של הורות מתמודדת רגשית, בכאב המרחק של להיות לצד מי שלעיתים נדמה שאיננו כאן. "ההורות שלנו היא העצום הוא ניתב להקמת ארגון הפועל בתחום של מניעת אובדנות באמצעות הרצאות, ייעוץ וליווי. בסוף כל פעילות כזאת הוא חש שבתו נמצאת איתו: ברכב, באולם ההרצאות או בבית. בשקט־בשקט, הוא מספר, הוא מקפיד תמיד להגיד לה תודה.

הכי מעניין

1. סבב מיוויים נרחב בצה"ל: מפקדים חדשים לחטיבות ולפיקודים
   יישי אלמקייס־אלרם
2. משבר הילודה כבר סוחף את כל העולם, רק לישראל הוא לא הגיע. עדיין
   יישי שנרב
3. "כמו כל מתנחל חלמנו בגיל 16 להקים חווה, אבל לנו זה לא עבר"
   אביגיל זיתן
4. "הרבה מעבר למה שאתם רואים": עדות מצמררת של יהודי מרחובות פריז
   דוד זבולוני
5. קלפי זה זכר או נקבה? הטריוויה השבועית
   אברהם אליצור